

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

**Факультет математики, фізики, комп'ютерних наук і технологій
Кафедра образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності**

Дипломна робота

на тему:

**«ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ
ТЕХНІК ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА
(НА ПРИКЛАДІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ В'ЯЗАНИХ СПИЦЯМИ)»**

**студентки 2 курсу групи МСОТ
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності
014.10 Середня освіта (Трудове
навчання та технології)**

**Освітня програма Середня освіта.
Трудове навчання та технології.**

Дизайн середовища і костюма

Магдич Яни Іванівни

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук,

доцент Марущак Оксана Василівна

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають посилання
на відповідне джерело

_____

Розширена шкала _____

Кількість балів _____ **Оцінка ECTS** _____

Голова комісії

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

Члени комісії

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. Традиційне та інноваційне навчання технологій в закладах загальної середньої освіти	12
1.1. Педагогічні технології та моделі навчання як дидактичні категорії	12
1.2. Складові елементи педагогічної технології	18
1.3. Особливості традиційного навчання технологій	25
1.4. Особливості інноваційного навчання технологій	28
Висновки до першого розділу	41
Розділ 2. Теоретико-методичні аспекти навчання учнів старшої школи технік декоративно-ужиткового мистецтва (на прикладі виготовлення виробів в'язаних спицями)	43
2.1. Аналіз змісту обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»	43
2.2. Суть і структура проектно-технологічної діяльності учнів ..	46
2.3. Сутність методу проекту	57
2.4. Класифікація навчальних проектів	62
2.5. Етапи проектно-технологічної діяльності учнів	64
2.6. Урок технологій в умовах проектно-технологічної системи.	67
2.7. Методи проектної діяльності учнів під час навчання технік декоративно-ужиткового мистецтва	73
2.8. Організація і проведення педагогічного експерименту	79
2.9. Методичні рекомендації щодо форм організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках технологій	84
Висновки до другого розділу	94

Розділ 3. Охорона праці. Шум у виробничому середовищі	97
3.1. Вплив шуму на організм людини	97
3.2. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму	99
ВИСНОВКИ	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	111
ДОДАТКИ	119

ВСТУП

Однією з основних цілей освіти в Україні нині є реалізація історичної спадкоємності поколінь, збереження, поширення і розвиток національної культури, виховання дбайливого ставлення до історичної та культурної спадщини країни. З-поміж першочергових завдань держави в галузі освіти – гармонізація національних та етнокультурних відносин, збереження і підтримка етнічної й національно-культурної самобутності населення різних регіонів, що передбачає підвищення рівня культури і мистецтва в освіті. Одним з дієвих засобів у цьому контексті, що відіграє важливу роль у формуванні не тільки естетичного ставлення людини до навколишньої дійсності, а й духовно-моральних якостей, є декоративно-ужиткове мистецтво, яке в усі часи не лише правдиво відбивало життя та рівень культури нації, а й формувало духовний простір людини. Як один із видів мистецтва, воно надає суспільству духовного багатства, сил і бажання творити гарні й утилітарно придатні речі, виступає дивним феноменом життєстійкості в системі людських знань.

Долученню молоді до цінностей вітчизняної та зарубіжної художньої культури, кращих зразків народної творчості, класичного і сучасного мистецтва сприятиме технологічна освіта, яка за своєю сутністю є інтегративною. Її змістом є не лише знання про матеріалознавство, техніку, проєктування і технології, а й сфера досягнень людства – культурні традиції, досвід творчої діяльності, мистецтво генерування ідей, планування, винахідництва, формоутворення і відповідальної реалізації задумів, творення духовних і матеріальних цінностей, що сприяє формуванню загальної культури учнів, певному рівню ключових і предметної проєктно-технологічної компетентностей. Навчальний предмет «Технології» дає змогу відобразити у його змісті технологію не тільки як спосіб практичного перетворення природи та суспільства, суспільних відносин, а й як спосіб формування світу людської культури.

Важливим аспектом теорії і практики навчання технологій є проблема розвитку в учнів старших класів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) таких якостей, як потреба у творчій діяльності (творча активність), художнє мислення,

збагачення спеціальним досвідом декоративного мистецтва. Народне мистецтво виступає потужним каталізатором формування художнього смаку, естетичних уявлень.

Слід зазначити, що спілкування з творами декоративно-ужиткового мистецтва сприяє виробленню бажання осмислювати їх художнє значення, узагальнювати й виявляти закономірності, виробляти індивідуальний підхід до вирішення питань, а особиста участь у створенні предметів декоративно-ужиткового мистецтва стимулює творчу активність.

Нові засади педагогічної теорії та практики, в основу яких покладено виховання молоді на загальнолюдських культурних цінностях з урахуванням особливостей системи народної педагогіки, розкриті в працях І. Беха, М. Кабатченко, С.Метліної, Н. Ничкало, Е. Соколової, О. Сухомлинської, К. Чорної та ін.

В останні роки зросло прагнення суспільства до відродження національних духовно-матеріальних цінностей що, у свою чергу, ставить перед педагогічною наукою завдання розроблення змісту, засобів, методів, організаційних форм навчання учнів народного декоративно-ужиткового мистецтва. Про могутній психолого-педагогічний і виховний потенціал народних художніх ремесел, їхній просвітницький та культурний вплив на особистість свідчать також дослідження О. Єнтіс, Н. Кузан, Т. Мацейків, В. Мусієнка, В. Радкевич, Л. Савки, С. Чебоненка та ін.

Проблемі застосування проєктно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання присвячені наукові праці О. Коберника, В. Сидоренка, В. Симоненка, С. Ящука та ін.

Теорії трудової діяльності, у тому числі й художньо-трудової, присвятили наукові праці П. Атутов, С. Батишев, В. Борисов, О. Гервас, Н. Знамеровська, Є. Кулик, Г. Левченко, В. Мадзігон, Л. Оршанський, В. Сидоренко, Н. Тверезовська, В. Тименко, Д. Тхоржевський та інші дослідники, де висвітлені установи трудової підготовки та зміст художньо-трудової діяльності в умовах школи.

Аналіз наукових праць доводить, що декоративно-ужиткове мистецтво розглядається як один з істотних компонентів в освітній діяльності. Воно встановлює пріоритет творчого розвитку, критичного мислення особистості над

традиційним заучуванням теоретичних знань і репродуктивним застосуванням умінь і навичок. Відповідно до цього змінюються традиційні підходи до змісту освіти, і зокрема, у навчанні учнів технологій. Ураховуючи теоретичну і практичну значущість цієї проблеми, темою дослідження обрано **«Педагогічні технології навчання учнів старшої школи технік декоративно-ужиткового мистецтва (на прикладі виготовлення виробів в'язаних спицями)»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, безпосередньо пов'язано з кафедральною темою «Розроблення змісту та методики викладання фундаментальних, технічних і професійно-орієнтованих дисциплін підготовки вчителя трудового навчання».

Мета дослідження полягає у визначенні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов організації проектно-технологічної діяльності учнів старшої школи під час навчання технік декоративно-ужиткового мистецтва (на прикладі виготовлення виробів в'язаних спицями) та експериментальній перевірці ефективності методики їх реалізації.

Об'єкт дослідження – проектно-технологічна діяльність учнів старшої школи на уроках технологій.

Предмет дослідження – педагогічні умови організації проектно-технологічної діяльності учнів старшої школи під час навчання технік декоративно-ужиткового мистецтва (на прикладі виготовлення виробів в'язаних спицями) та методика їх реалізації.

Для досягнення поставленої мети та перевірки гіпотези необхідно вирішити такі завдання:

1. На основі аналізу наукової, методичної та спеціальної літератури розкрити зміст педагогічних технологій та моделей навчання як дидактичних категорій; визначити складові елементи педагогічної технології; схарактеризувати особливості традиційного та інноваційного навчання технологій.

2. Проаналізувати зміст обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» програми «Технології (рівень стандарту)» у контексті досліджуваної проблеми та розкрити теоретичні основи навчання учнів 10-11 класів технології виготовлення в'язаних спицями виробів.

3. Визначити педагогічні умови організації проектно-технологічної діяльності учнів старшої школи під час навчання технологій виготовлення в'язаних спицями виробів і розробити методiku їх реалізації; уточнити критерії та означити рівні сформованості проектно-технологічних знань та умінь учнів 10-11 класів під час навчання технології виготовлення в'язаних спицями виробів та експериментально перевірити її ефективність.

4. Сформулювати методичні рекомендації щодо форм організації проектно-технологічної діяльності учнів старших класів ЗЗСО на уроках технологій.

Гіпотеза дослідження базується на припущенні, що навчання учнів старшої школи технік декоративно-ужиткового мистецтва (на прикладі виготовлення виробів в'язаних спицями) в системі проектно-технологічної діяльності буде ефективнішим за таких педагогічних умов: дотримання структури та етапів проектно-технологічної діяльності учнів; урахування особливостей уроку технологій в умовах проектно-технологічної діяльності; упровадження методів проектно-технологічної діяльності учнів під час навчання технологій.

Методи дослідження:

– теоретичні методи: аналіз – для вивчення навчально-нормативної документації, психологічної, педагогічної, методичної та спеціальної літератури, навчальних програм, матеріалів конференцій і періодичних фахових видань з метою визначення стану та перспектив розробленості досліджуваної проблеми; зіставлення – для порівняння різних поглядів учених на досліджувану проблему, визначення напрямів дослідження та понятійного апарату; синтез, порівняння, узагальнення, моделювання – для визначення педагогічних умов організації проектно-технологічної діяльності учнів старшої школи під час навчання технологій виготовлення в'язаних спицями виробів;

– емпіричні методи: вивчення досвіду роботи вчителів з проблеми методики

навчання учнів старшої школи під час навчання технологій виготовлення в'язаних спицями виробів в умовах проектно-технологічної діяльності; опитування педагогів, спостереження, анкетування, тестування проводилися для виявлення вад і проблем формування проектно-технологічних знань і умінь учнів 10-11 класів під час навчання технологій виготовлення в'язаних виробів; вивчення результатів навчання учнів з огляду на досліджувану проблему; педагогічний експеримент здійснювався для перевірки ефективності методики реалізації педагогічних умов організації проектно-технологічної діяльності учнів старшої школи під час навчання технологій виготовлення в'язаних спицями виробів;

– статистичні методи: методи математичної статистики з метою оброблення результатів дослідно-експериментальної роботи для кількісного та якісного аналізу ефективності розробленої методики.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що:

– *визначено й теоретично обґрунтовано* педагогічні умови організації проектно-технологічної діяльності учнів старшої школи під час навчання технології виготовлення в'язаних спицями виробів;

– *розкрито* теоретичні основи навчання учнів 10-11 класів технології виготовлення в'язаних спицями виробів;

– *розроблено* класифікацію проектно-технологічних знань та умінь учнів під час навчання технології виготовлення в'язаних спицями виробів;

– *подальшого розвитку* набули підходи до розроблення критеріїв і показників діагностики проектно-технологічних знань і вмінь учнів 10-11 класів під час навчання технології виготовлення в'язаних спицями виробів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні розширених планів-конспектів уроків для учнів 10-11 класів з технології виготовлення в'язаних спицями виробів, поповненні матеріально-технічного забезпечення цих уроків, розробленні творчих завдань з розглядуваних тем; формулюванні основних положень, висновків і рекомендацій щодо вдосконалення якості проектно-технологічної підготовки учнів старшої школи та методики формування у них проектно-технологічних знань і умінь під час навчання технології

виготовлення в'язаних спицями виробів, апробовані під час формувального експерименту.

Апробація результатів роботи здійснювалася на:

– XIV науково-практичній конференції «Актуальні проблеми математики, інформатики, фізики і технологій» (19 квітня 2018 р., м. Вінниця). Тема виступу «Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб естетичного виховання учнів на уроках трудового навчання»;

– Всеукраїнській дистанційній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми» (30 жовтня 2018 р., м. Вінниця). Тема виступу «Методичні аспекти етнокультурного виховання учнів старшої школи засобами декоративно-ужиткового мистецтва»;

– Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Графічна підготовка як складова професійної освіти вчителя трудового навчання і технологій» (28 листопада 2018 р., м. Вінниця). Тема виступу «Розвиток проектного мислення майбутніх учителів трудового навчання та технологій як засіб формування професійних компетенцій»;

– XVI науково-практична конференція «Актуальні проблеми математики, інформатики, фізики і технологій» (24-25 квітня 2019 р., м. Вінниця). Тема виступу «Активізація проектно-дослідної діяльності студентів засобами навчально-творчих завдань з декоративно-ужиткового мистецтва»;

– II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми» 30 жовтня 2019 року. Тема виступу «Формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій професійної компетентності з основ дизайн-проекування швейних виробів»;

– I Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми» 30 жовтня 2020 року. Тема виступу «Теоретико-методологічні аспекти інтеграції сучасного наукового знання у підготовці майбутніх учителів технологій та педагогів професійної освіти».

Публікації: 1. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб естетичного виховання учнів на уроках трудового навчання: зб. наук. праць за матеріалами наук. конф. [«Актуальні проблеми математики, інформатики, фізики і технологій»], (Вінниця, 19 квітня 2018 р. / Він. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2018, 224 с.).

2. Методичні аспекти етнокультурного виховання учнів старшої школи засобами ДУМ: зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. дистанц. наук.-практ. конф. [«Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми»], (Вінниця, 30 жовтня 2018 р. / Він. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2018, С. 228-232. [Електронне мережне наукове видання]).

3. Розвиток проектного мислення майбутніх учителів трудового навчання та технологій як засіб формування професійних компетенцій: зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. [«Графічна підготовка як складова професійної освіти вчителя трудового навчання і технологій»], (Вінниця, 28 листопада 2018 р. / Він. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2018 С. 31-33 [Електронне мережне наукове видання]).

4. Магдич Я.І., Марущак О.В. Інтеграційний підхід у навчанні майбутніх учителів трудового навчання та технологій як умова збереження традицій декоративно-ужиткового мистецтва // Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Випуск II. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – С. 19-22.

5. Активізація проектно-дослідної діяльності студентів засобами навчально-творчих завдань з декоративно-ужиткового мистецтва: зб. наук. праць за матеріалами наук. конф. [«Актуальні проблеми математики, інформатики, фізики і технологій»], (Вінниця, 24-25 квітня 2019 р. / Він. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2019).

6. Формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій професійної компетентності з основ дизайн-проектування швейних виробів: зб. наук. праць за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. [«Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми»], (Вінниця, 30 жовтня 2019 р. / Він. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2019, С. 56-58);

7. Марущак О.В., Магдич Я.І. Теоретичні аспекти навчання майбутніх фахівців швейного виробництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти декоративного рішення костюма. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми:* зб. наук. праць. Вінниця, 2020. Випуск I. С. 32-37;

8. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції сучасного наукового знання у підготовці майбутніх учителів технологій та педагогів професійної освіти: зб. наук. праць за матеріалами I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. [«Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми»], (Вінниця, 30 жовтня 2020 р. / Він. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2020, С. 6-11).

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (94 найменування) та 4 додатків на 33 сторінках. Загальний обсяг дипломної роботи становить 151 сторінку комп'ютерного набору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьєва І. Використання різних видів проектної діяльності на уроках – розвиток творчої і талановитої особистості. *Англ. мова та літ.* 2010. № 3. С. 2-6.
2. Ануфриєва С.Р. Использование компьютера при создании проектов. *Начальная школа.* 2010. № 7. С. 53-55.
3. Барко В.І., Тютюнникова А.М. Як визначити творчі здібності дитини? К., 1991. 79 с.
4. Башинська Т. Проектувальна діяльність – основа вчителя і учнів. *Початкова школа.* 2003. № 7.
5. Бербец Т. Самостійна робота учнів під час виготовлення творчих проектів. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2004. № 4. С. 13-15.
6. Бербець В. Контроль навчальних досягнень учнів у процесі проектно-технологічної діяльності. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2003. № 2. С. 21-25.
7. Богосвятська А. Проектно-діяльнісна технологія навчання. *Заруб. літ. в шк. України.* 2012. № 10. С. 24-31.
8. Бодько Л. Метод проектів як засіб реалізації особистісно-орієнтованого навчання. *Почат. шк.* 2013. № 10. С. 1-4.
9. Бойченко О. Заняття та їх роль в інформаційно-технологічній підготовці навчальних проектів. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2007. № 4. С. 14-18.
10. Бойчук С.О., Магдич Я.І., Марущак О.В. Активізація проектно-дослідної діяльності студентів засобами навчально-творчих завдань з декоративно-ужиткового мистецтва. *Актуальні проблеми математики, інформатики, фізики і технологій:* зб. наук. пр. Вінниця, 2019. Випуск XVI.
11. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. К.: Українська Видавнича Спілка, 1997. 441 с.
12. Войний О. Зміст проектної діяльності учнів. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2007. № 4.
13. Волощук І.С. Науково-педагогічні основи формування творчої особистості. К.: Педагогічна думка, 1998. 160 с.

14. Гаврилюк Т. Проектна діяльність. Практико-орієнтований проект. *Трудове навч. в шк.* 2012. № 6. С. 15-19.
15. Гадецький М.В. Хлебнікова Т.Н. Організація навчального процесу в сучасній школі: навчально-методичний посібник для вчителів, керівників навчальних закладів, слухачів ІПО. Харків: Веста: видавництво «Ранок», 2004. 136 с.
16. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: навчальний посібник. Вінниця: РВР ВАТ «Вінницька обласна друкарня», 2001. 200 с.
17. Гедвілло О.І., Мельник О.В. Формування конструкторсько-технологічних знань та вмінь на заняттях трудового навчання. *Магістерські наукові студії: збірник наукових праць магістрантів.* Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. 296 с.
18. Горобець О. Проектування виробів з конструкційних матеріалів. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2007. № 1. С.17-19.
19. Граничні норми підймання і переміщення важких речей неповнолітніми, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.03.96 № 59, зареєстровані у Міністерстві юстиції України 16.04.96 за № 183/1208.
20. Демченко Л.В. Проектна діяльність – умова активізації пізнавальних мотивів. *Основи здоров'я.* 2013. № 3. С. 2-6.
21. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63.
22. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
23. Дрончак Н., Шевчук Н., Марущак О. Формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва. *Теоретико-методичні аспекти технологічної освіти учнівської та студентської молоді засобами естетичної культури та дизайну:* зб. матер. Всеукраїнської наук.-пр. конф. кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені

В.Г. Короленка (24-25 вересня 2020 року) / за заг. ред. проф. А.Ю. Цини; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка, каф. теорії і методики технологічної освіти. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. С. 89-96.

24. Дятленко С.М. Книга вчителя трудового навчання: довідково-методичне видання / упоряд. С.М. Дятленко. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 272 с.

25. Закон України «Про загальну середню освіту». *Освіта України*. 2000.

26. Закон України «Про освіту». *Освіта*, 1996.

27. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Шинін О.С., Савлук В.М. Інтегративна природа декоративно-ужиткового мистецтва як чинник збереження художніх традицій народних ремесел і промислів. *Perspectives of world science and education. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2019. Pp. 172-180. URL: <http://sci-conf.com.ua>.

28. Зязюн І.А. Безсвідомість, підсвідомість. Творчість (з огляду установки Дмитра Узнадзе). *Мистецтво та освіта*. 2001. № 3. С. 6-9.

29. Исаханян Н. Теория и практика организации и проведения проектов в интернете. *Информатика и образование*. 2013. № 2. С. 67-75.

30. Ігнатенко Г.В. Розвиток самостійності школярів у процесі трудового навчання (на прикладі уроків обслуговуючої праці в 5-7 класах): дис...канд. пед. наук. Київ, 1999. 195 с.

31. Ігнатенко Г.В. Умови підвищення розвитку самостійності школярів на уроках трудового навчання. *Оновлення змісту форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Наукові записки*. Рівне: РДГУ, 2002. Вип. 39. С. 58-63.

32. Кантор И.М. Педагогическая лексикография и лексикология. М.: Просвещение, 1968. 200 с.

33. Коберник О.М. Проектування навчально-виховного процесу в школі. К.: Хрещатик, 1996. 153 с.

34. Кибалова Л., Гербенова О., Ламарова М. Иллюстрированная энциклопедия моды. Прага: Артия, 1988. С. 39.

35. Кисляк Н. Ідеї проектної технології. *Директор шк.* 2010. № 18. С. 9-19.

36. Коберник О.М., Ящук С.М. Методика організації проектно-

технологічної діяльності на уроках трудового навчання: навчально-методичний посібник. Умань, 2001. 82 с.

37. Коберник О.М., Бербец В.В., Дубова Н.В. та ін. Трудове навчання в школі: проектно-технологічна діяльність. 5-12 класи / за ред. О.М. Коберника. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 256 с.

38. Коберник О. Урок трудового навчання в умовах проектно-технологічної системи. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. № 1. С. 2-4.

39. Коберник О.М. Дидактичні основи уроку. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 3.

40. Коберник О.М. Проектно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 4. С. 8-12.

41. Коберник О.М. Проектування на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2001. № 4. С. 12-14.

42. Ковальова О. Нетрадиційний урок за проектною технологією. *Завуч*. 2008. № 36. С. 16-20.

43. Козакевич О. Типологія українських в'язаних виробів кінця XIX – першої половини XX ст. (за матеріалами народного вбрання). *Вісник Львівського університету*. – Серія : Мистецтво. 2004. Вип. 4. С. 112-121.

44. Корш Н., Перекоренко І. Метод проектів як один із засобів розвитку соціокультурної компетенції школярів. *Англ. мова та літ*. 2010. № 30. С. 2-6.

45. Куценко Т. Метод проектів у навчальній діяльності школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. № 4. С. 25-29.

46. Лозова В.І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів. Харків: “ОВС”, 2000. 164 с.

47. Лопушанська Г. Метод проектів у контексті сучасної освіти. *Директор шк.* 2010. № 18. С. 1-6.

48. Магдич Я.І., Марущак О.В. Інтеграційний підхід у навчанні майбутніх учителів трудового навчання та технологій як умова збереження традицій декоративно-ужиткового мистецтва. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових

праць. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. Випуск II. С. 19-22.

49. Малоїван І. Проект як педагогічна технологія. *Інформатика та інформ. технології в навч. закл.* 2010. № 5–6. С. 76-81.

50. Марущак О.В., Багрій Д.С., Тихолаз Д.В. Принципи формування художньо-естетичної компетентності педагога в галузі декоративно-ужиткового мистецтва. Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця, 2019. Випуск III. С. 82-85.

51. Марущак О.В., Бербега І.М., Бойчук С.О. Розвиток творчого мислення під час навчання основ дизайну як засіб професійного становлення майбутніх учителів трудового навчання та технологій. *Science, research, development. Pedagogy. #13*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (30-31.01.2019 р., м. Берлін). Warszawa, 2019. С. 92-96.

52. Марущак О.В., Зузяк Т.П. Зміст поняття художньо-естетичної компетентності педагога в галузі декоративно-ужиткового мистецтва // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2019. Випуск 53. С. 185-189. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/179/sit-53-2019>. DOI: 10.31652/2412-1142-2019-53-185-189.

53. Марущак О.В., Зузяк Т.П., Казьмірчук Н.С. Дослідження технології формування у майбутніх педагогів художньо-естетичної компетентності засобами декоративно-ужиткового мистецтва. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи.* Умань, 2020. Вип. 1(3). Ч. 1. С. 103-111.

54. Марущак О.В., Зузяк Т.П. Формування у майбутніх педагогів професійної компетенції з дизайн-проекування засобами декоративно-ужиткового мистецтва. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки.* Чернігів: НУЧК, 2020. Вип. 8(164). С. 209-215. DOI: 10.5281/zenodo.3905849.

55. Марущак О.В., Зузяк Т.П., Шинін О.С. Експериментальна перевірка

ефективності організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів технологій до організації творчо-конструкторської діяльності учнів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2020. Вип. 56. С. 113-121. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/723209/1/1609350110887050.pdf#page=113>. DOI: 10.31652/2412-1142-2020-56-113-121.

56. Марущак О.В., Магдич Я.І., Кашуба А.В. Методичні аспекти етнокультурного виховання учнів старшої школи засобами ДУМ. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Випуск І. С. 228-232.

57. Марущак О.В., Недзеленко Ю.А., Ткачук Н.І. Науково-теоретичні основи орнаментальної композиції у професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти. *Dynamics of the development of world science*. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. Pp. 644-653. URL: <http://sci-conf.com.ua>.

58. Марущак О.В., Романенко Т.М., Шевченко М.О. Декоративно-ужиткове мистецтво як елемент підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до естетичного виховання учнівської молоді. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. 1. С. 204-207.

59. Марущак О.В., Савлук В.М., Дощечкіна І.В. Поняття про новітні текстильні волокна у навчанні учнів закладів загальної середньої освіти текстильного матеріалознавства. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 2. С. 126-129.

60. Марущак О.В., Савлук В.М., Свята М.В. Формування творчих

здібностей майбутніх учителів трудового навчання та технологій засобами декоративно-ужиткового мистецтва. *Science, research, development. Pedagogy. #14*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (27-28.02.2019 р., м. Лондон). Warszawa, 2019. С. 55-59.

61. Марущак О.В., Савчук І.В., Казьмірчук Н.С. Дизайн у системі професійної підготовки майбутніх учителів технологій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. Випуск 50. С. 324-328.

62. Меєрович М.И., Шрагина Л.И. Технология творческого мышления. М., 2000. 334 с.

63. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навчальний посібник / за заг. ред. О.М. Коберника, В.К. Сидоренка. Умань: СПД Жовтий, 2008. 216 с.

64. Миколіук Д.М., Шевчук Н.О., Марущак О.В. Готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до реалізації індивідуально-диференційованого підходу в освітньому процес. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 2. С. 19-24.

65. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник. [4-е вид.]. К., 2003. 615 с.

66. Момот Л.Л. Проблемно-пошукові методи навчання в школі. К., 1985. 63 с.

67. Навчальна програма з трудового навчання для 5-9 класів / В.К. Сидоренко, Н.І. Боринець, Д.В. Боровик, В.М. Гащак, Е.М. Даниліна, С.М. Дятленко, Р.М. Лещук, Н.Б. Лосина, Т.С. Мачача, Н.М. Павич, А.І. Терещук, І.Ю. Ходзицька, В.В. Юрженко; затверджена Наказом МОН України від 07.06.2017 р. № 804. К., 2017. 28 с.

68. Настільна книга молодого вчителя трудового навчання. Х.: Вид-во «Ранок», 2010. 256 с.

69. Національна доктрина розвитку освіти в Україні в XXI столітті. К.:

Шкільний світ, 2002. С. 16.

70. Недорезова Н. Проектна технологія в соціокультурному аспекті. *Поч. освіта*. 2013. № 45-46. С. 7-11.

71. Новикова Я. Проектная деятельность учащихся как условие интеграции знаний. *География в шк.* 2011. № 10. С. 40-43.

72. Оніщук Л. Проектна парадигма в освіті. *Директор шк.* 2010. № 45. С. 21-25.

73. Онопрієнко С. Проектна діяльність в освіті. *Директор шк.* 2010. № 46. С. 23-30.

74. Охорона праці: навчальний посібник / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.

75. Пелагейченко М.Л. Метод прєктів. Структура та типологія шкільних проектів. *Пед. майстерня*. 2012. № 7. С. 8-16.

76. Пєхота О.М., Кіктєнко А.З., Любарська О.М. та ін. Освітні технології: навчально-методичний посібник / за заг. ред. О.М. Пєхоти. К.: А.С.К., 2001. 256 с.

77. Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 № 563, зарєєстроване в Міністерстві юстиції України 20.11.2001 за № 969/6160 (зі змінами).

78. Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 31.08.2001 № 616, зарєєстроване у Міністерстві юстиції України 28.12.2001 за № 1093/6284 (зі змінами).

79. Пометун О., Пирожєнко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання. К.: Видавництво А. С. К., 2003. 192 с.

80. Правила безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.08.2007 № 730, зарєєстровані в Міністерстві юстиції України 29 серпня 2007 р. за № 990/14257.

81. Румянцев Е.В. Непрерывная технология проектно-исследовательской

деятельности. *Химия в шк.* 2012. № 8. С. 61-65.

82. Савлук В.М., Марущак О.В., Зузяк Т.П. Навчання учнів 7-9 класів сучасним прийомом декорування одягу під час проектно-технологічної діяльності. *Актуальні проблеми математики, фізики і технологій*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 17. С. 255-259.

83. Савусін М.П., Дімов С.Ф., Пеняєв С.М. Проектний метод. Методика поліпшення навчально-виховного проекту узгодження ролей його виконавців. *Шлях освіти.* 2012. № 2. С. 34-36.

84. Свята М.В., Семенюк С.П., Марущак О.В. Психолого-педагогічні основи організації художньо-творчої діяльності студентів на заняттях з декоративно-ужиткового мистецтва. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 2. С. 28-31.

85. Сидоренко В. Проектна методика як основа реалізації особистісно-орієнтовного навчання. *Молодь і ринок.* 2004. № 1. С. 19-24.

86. Сидоренко В.К. Проектно-технологічний підхід як основа оновлення змісту трудового навчання школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2004. № 1. С. 2-4.

87. Симоненко В.Д. Технологическая культура и образование (культурно-технологическая концепция развития общества и образования). Брянск: Издательство БГПУ, 2001. 214 с.

88. Сисоева С.О. Основи педагогічної творчості вчителя: навчальний посібник. К.: ІСДОУ, 1994. 112 с.

89. Слабко В.М., Козієнко О.В. Навчальне проектування як складова фахової підготовки вчителя технологій. *Трудова підготовка в сучас. шк.* 2013. № 12. С. 13-16.

90. Славина Н.В. Использование на уроках проектных технологий. *Физ. культура в шк.* 2014. № 1. С. 28-32.

91. Современная энциклопедия «Аванта»+. Мода и стиль / Глав. ред. Володин В.А. М.: Аванта+, 2002. С. 14.

92. Стельмащук Г. В'язання. Мереживо. *Народні художні промисли УРСР*. К.: Наукова думка, 1986.
93. Терещук А., Мелентьев О. Методи проектування. *Сільська школа України*. № 29-30 (139-140). С. 38-42.
94. Терещук А. Методи творчої діяльності на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. № 1. С. 19-23.
95. Терещук А.І., Дятленко С.М. Методика організації проектної діяльності старшокласників з технологій: метод. посіб. для вчителів, навч. прогр., варіат. модулі. К.: Літера ЛТД, 2010. 128 с.
96. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання: Теорія трудового навчання. К., 2000. 248 с.
97. Тхоржевський Д.О. Всебічний розвиток особистості як педагогічна і методична проблема. *Педагогіка і психологія*. 2002. № 4. С. 42-46.
98. Усик О. Запровадження нових технологій у традиційну систему навчання методом проектів. *Математика в сучас. шк.* 2012. № 1. С. 33-39.
99. Цимбалару А. Проекти від А до Я: розробка, оцінювання, оформлення та захист педагогічних проектів. *Завуч*. 2010. № 25.
100. Цина А. Формування особистісних якостей учнів під час проектно-технологічної діяльності. *Трудове навчання*. 2010. № 8. С. 3-6.
101. Чеховська Л. Проектне навчання на уроках. *Директор шк.* 2010. № 2. С. 11-16.
102. Шадрова О. Урок с использованием элементов проектной деятельности. *Химия в шк.* 2012. № 2. С. 17-18.
103. Шуляк В. Створення і втілення в життя власних проектів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. № 3. С. 8-9.
104. Янцур М. Проектування виробів з конструкційних матеріалів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2007. № 1. С. 17-19.
105. Zuziak T., Marushchak O. Formation of artistic-aesthetic competence means of decorative and consumer art: content and structure of phenomenon. *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine: monograph / edited by authors*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2019. P. 17-40. URL:

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/22>.

DOI:

https://doi.org/10.30525/978-9934-571-78-7_18.

106. Marushchak O.V., Zuziak T.P., Savchuk I.V., Rohotchenko O.O. Artistic and aesthetic competencies development: training teachers using decorative and applied arts. *Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference (May 22th-23th, 2020, Rezekne)*. Volume V. 719-728. Rezekne: Rezeknes Tehnologiju Akademija, 2020. URL: [_http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/4917/4739](http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/4917/4739). DOI: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol5.4917>.

107. Marushchak O.V., Zuziak T.P., Savchuk I.V. Formation at students of pedagogical higher education institutions of esthetic idea by means of national ornament. *Modern Scientific Researches: The International Scientific Periodical Journal*. Yolnat PE, Minsk, Belarus, 2020. Issue 11. Part 1. С. 31-38. URL: <https://www.modscires.pro/index.php/msr/article/view/msr11-01-033>. DOI: 10.30889/2523-4692.2020-11-01-033.

108. Marushchak O.V., Zuziak T.P., Savchuk I.V. Integration of traditional forms of arts and crafts into contemporary design. *Organization Of Scientific Research In Modern Conditions '2020: conference proceedings*. Seattle: KindleDP, 2020. Pp. 617-621.

109. <https://ivanushunsoroku.webnode.com.ua/navchalni-tekhnologii/proektna-tekhnologiya/>

110. <https://www.schoollife.org.ua/usi-uroky-trudovoho-navchannya/> – нормативно-правове забезпечення трудового навчання; розробки уроків з трудового навчання для 5-11 класів.

111. http://osvita.ua/school/lessons_summary/work/ – методичні розробки уроків, проєктів з трудового навчання для 5-11 класів.

112. <http://subject.com.ua/lesson/work/> – розробки уроків з трудового навчання для 5-9 класів.

113. <https://urok-ua.com/tag/konspekty-urokiv-z-trudovoho-navchannya/> – конспекти уроків і методичні рекомендації щодо викладання трудового навчання.

114. http://trudovenavchanya.blogspot.com/p/blog-page_16.html – нормативна база, навчальні програми, методичні рекомендації, розробки уроків, додатковий

матеріал до уроків, підручники, інтернет-ресурси для вчителя трудового навчання тощо.

115. <https://naurok.com.ua/journal> – журнал «На урок»: розробки до уроків, цікавинки, виховні заходи, корисні матеріали, практичні прийоми, психологія, інклюзивна освіта.

116. <http://trudove.ucoz.org/> – нормативно-правове забезпечення трудового навчання; розробки уроків і проектів з трудового навчання для 5-11 класів.

117. <https://imzo.gov.ua/> – сайт Інституту модернізації змісту освіти.